

A MENDELSSOHN-CSALÁD

Mint az köztudott, 2009-ben Felix Mendelssohn-Bartholdyra – is – emlékezünk, születésének 200. évfordulója alkalmából. Ki ő? A lexikont idézem: Kiváló német zeneszerző, karmester, orgona- és zongoraművész. És hozzáteszem: szellemes társalgó, ízléses, kulturált, művelt világfi, a zenéért, a zene terjesztéséért élő, az elfeledett zeneműveket bemutató muzsikus, iskolaalapító tanár, családját és barátait önzetlenül szerető, érző lélek.

De milyen is ez a család? A nagypapa, *Moses* Mendelssohn filozófus, esztéta, a nagy Lessing barátja. Utóbbi róla mintázta híres könyvének (*Nathan, der Weise* [A böcs Nánán]) főhősét. Gyermekkorában elképzelhetetlen szegénységben élt egy sokgyermekes családban, édesapja zsidó kántor volt. Érdeklődése, tanulni vágyása, fogékonysága a szellemi élet iránt már korán megmutatkozott. 14 éves korában a tudásszomj Berlinbe hajtja, ahol az éhezéssel és tanulással, pénzkereséssel töltött évek során megtanul angolul, franciául, latinul, görögül, és – titokban, mivel ez zsidók számára tilos volt – németül. 1750-ben már Bernhard selyemgyáros házitanítója, 4 évvel később könyvelője, majd üzletvezetője, cégtársa, annak halála után pedig a gyár vezetője. *Moses* Mendelssohn nevét a filozófusok, a filozófiát tanulók jól ismerik – ő a német klasszikus próza és bölcsészeti stílus megeremtője, a „német Platon”.

Moses előnytelen külseje ellenére (púpos volt) szerető feleséget talált a maga számára, és házasságából három fia, három leánya született. A legidősebb, *Joseph* alapította a Mendelssohn bankházat 1804-ben Hamburgban, amit később öccsével, *Abrahammal* közösen vezettek. A bank egészen a zsidótörvények megjelenéséig fennállt. *Abraham* Mendelssohn és *Lea Salomon* házasságából született *Fanny* és *Felix*. *Abraham* felvilágosult szellem lévén úgy érezte, a korszerűbb eszméket kell követnie, ezért családjával együtt felvette a protestáns hitet. (Ezt aényt a nagymama elől sikeresen titkolták.) A Mendelssohn-Bartholdy család (*Lea* bátyjától véve az új nevet) jólétben élt, de *Abraham* átértezte a vagyonnal járó kötelezettségeket is, nem csak a maga és családja számára használta ki annak előnyeit. Élete alkonyán *Abraham* így összegezte szerepét a családban: „Egy ideig híres apám fia voltam, most már híres fiam apja vagyok.”

1911-ben a család Berlinbe költözik, *Felix* már ebben a városban tölti meghatározó gyermekéveit. Korán fény derül zsenialitására, így felveszik a Singakademie énekes osztályába. Hegedülni és zongorázni tanul, de foglal-

kozik festésszel és nyelvészettel is. Byront, Terentiust fordít, úszik, vív és lovagol. Kiválóan rögtönöz, remek emlékezőtehetsége van. Goethe, a nagy költő imádja őt.

Sokirányú tehetsége (és a nagy vagyon) dilemma elé állítja őt, de 16 éves korában mégis úgy határoz: a zenét választja. Ebben a döntésben Cherubini, Moscheles és Hummel biztatása segíti. Ekkor már 4 opera megkomponálása van mögötte. Miközben komponál, a berlini egyetemen Hegelt hallgatja. Vezényel, zongorázik, kísér. Bemutatja a Máté passiót, felfedeztetni a közönséggel Bach műveit.

1829 és 1832 között nagy utazást tesz: Anglia, Skócia, Olaszország útjának állomásai. Az utazás során szerzett élményeket zeneműveiben dolgozza fel: Olasz- és Skótszimfónia, Skót-szonáta, Hebridák nyitány.

1832-ben 23 éves, amikor az első csapások érik: kedves tanára, Zelter, valamint atyai barátja és szellemi társa, Goethe meghal. Ezek a halálesetek érzékeny lelkét igencsak megviselik. Ez után Berlinben szakmailag kevésbé sikeres, ezért elfogadja a felkínált düsseldorfi zeneigazgatói állást.

1835-ben Lipszékbe megy, ahol megalapítja Németország első zenekonzervatóriumát. Létrehozza és működteti a „Történelmi hangversenyek” sorozatot, ahol Bach és Händel műveit mutatja be a lipcsei publikumnak. A lipcsei Gewandhaus zenekar vezetője. Ebben az időszakban komponálja a Paulus és az Éliás c. oratóriumot, valamint a Szentivánéji álom kísérőzenét.

1837-ben megnősül, majd öt gyermeke születik. Ezután sorra jönnek a lelkét megviselő csapások is: 1835-ben meghalt apja, aki legfőbb támasza, barátja és tanácsadója volt. 1843-ban édesanyját veszti el. Elfárad, befelé fordul. Azt tervezi, hogy visszavonul a nyilvános zenei élettől, a szereplésektől, és csak a komponálásnak él majd. Miután 1847-ben szeretett testvére, Fanny Mendelssohn-Hensel is meghal, erőt vesz rajta a depresszió. Olykor-olykor még fellángol benne az alkotókedv, de hamarosan végleg leteríti őt a halál.

Miért is mondtam el mindezt? Mert a család élete példa: hogyan kapcsolódik össze jómód és felvilágosult szellem, milyen erőt adhatnak a meleg családi kapcsolatok, és mennyit elérhet valaki tudásvágygal, óriási akaraterővel és szívós kitartással.

Felix Mendelssohn-Bartholdy

1809. február 3. Hamburg –
1847. november 4. Lipcse

Fanny Mendelssohn-Hensel

1805 Hamburg –
1847. május 17. Berlin

Abraham Mendelssohn

1776 Berlin – 1835 Berlin

Moses Mendelssohn

1729 Dessau – 1786 Berlin

Elhangzott zeneművek:

Szentivánéji álom (kísérőzene) op. 61. – részlet

e-moll hegedűverseny op. 64. – részlet

Fonódal (Lieder ohne Worte) op. 67. n. 4.

Felhasznált irodalom

Hensel – Honti: A Mendelssohn család, Zeneműkiadó 1968.

http://hu.wikipedia.org/wiki/Felix_Mendelssohn-Bartholdy